

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 240/2013-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. júna 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti B., s. r. o., K., zastúpenej advokátom JUDr. V. H., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 42 C 303/2012 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 1 Ro/1880/2000), za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti B., s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 42 C 303/2012 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 42 C 303/2012 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Obchodnej spoločnosti B., s. r. o., p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré jej j e Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti B., s. r. o., trovy konania v sume 88,64 € (slovom osemdesiatosem eur a šesťdesiatštyri centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. V. H., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 240/2013 zo 7. mája 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti B., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 42 C 303/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že právny predchodca sťažovateľky podal ešte 30. marca 2000 okresnému súdu návrh na vydanie platobného rozkazu.

Sťažovateľka uviedla, že v jej právnej veci okresný súd nekoná plynulo a dochádza v nej k zbytočným priet'ahom, pričom ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené.

Sťažovateľka v nadväznosti na to navrhuje, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zároveň navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Napokon sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 7 800 € a úhrady trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 Spr V/319/2013 (doručeným ústavnému súdu 21. mája 2013), v ktorom sa okrem iného uvádza:

- „- konanie nie je možné hodnotiť ako výnimočne skutkovo či právne zložité...*
- zo spisu neboli zistené prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.*
- za sťažovateľom spôsobené prietahy možno považovať jeho nereagovanie na výzvy zo dňa 25. 4. 2012 a 18. 6. 2012 po podaní jeho sťažnosti na prietahy v danom konaní.*
- za prietah súdu možno považovať stratu predmetného spisu, i keď sám sťažovateľ sa o pokračovanie v danom konaní aktívne nezaujímal niekoľko rokov. Bezprostredne po podaní sťažnosti a konštatovaní straty spisu súd začal vo veci bezodkladne konať.*
- posúdenie zbytočnosti a celkové hodnotenie existencie a trvania prietáhov v danom konaní ponechávam na zváženie ústavnému súdu.“*

Sťažovateľka k vyjadreniu okresného súdu stanovisko nezaujala.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd zo „Zápisnice o rekonštrukcii spisu“ vyhotovenej 26. októbra 2012 zistil, že súdny spis vedený pod sp. zn. 1 Ro 1880/00 sa stratil.

Z uvedenej zápisnice ďalej vyplýva, že okresný súd v súlade s § 198 ods. 1 až ods. 7 vyhlášky č. 543/2005 Z. Z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy vykonal podľa záznamov v súdnom registri a podľa písomností predložených sťažovateľkou (ako žalobkyňou, pozn.) rekonštrukciu strateného súdneho spisu.

Zo zrekonštruovaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že priebeh napadnutého konania bol takýto:

- 30. marca 2000 – okresnému súdu bol doručený návrh na vydanie platobného rozkazu podaný právnym predchodcom sťažovateľky, veci bola pridelená sp. zn. 1 Ro 1880/00,

- 26. augusta 2002 – okresný súd vyzval právneho predchodcu sťažovateľky, aby v lehote 10 dní opravil petit podaného návrhu a doplnil ďalšie požadované údaje,

- 5. novembra 2002 – okresný súd po doručení spresneného návrhu na vydanie platobného rozkazu (16. septembra 2002) vydal platobný rozkaz,

- 9. decembra 2003 – okresný súd uznesením zrušil platobný rozkaz, pretože *„Platobný rozkaz nebolo možné doručiť do vlastných rúk odporcovi v 1. rade“*,

- 15. novembra 2012 – okresný súd vydal potvrdenie, že *„bol prijatý návrh na začatie konania (pôvodne vedený pod sp. zn. 1 Ro 1880/00) a bola mu pridelená sp. zn. 42 C/303/2012“*,

- 29. novembra 2012 – okresný súd vyzval na oznámenie požadovaných údajov Mestskú evidenciu obyvateľov K., sťažovateľku, Register obyvateľov Slovenskej republiky Banská Bystrica a Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže Bratislava,

- 8. marca 2013 – okresný súd uznesením pripustil, aby z konania vystúpil *„pôvodný žalobca M.“*, resp. B., a aby na jeho miesto vstúpila sťažovateľka; zároveň okresný súd uznesením vyzval odporcov v 1. a 2. rade, aby sa v lehote 15 dní vyjadrili, či súhlasia s rozhodnutím vo veci bez nariadenia pojednávania,

- 28. marca 2013 – okresnému súdu boli vrátené odoslané zásielky s tým, že odporcovia v 1. a 2. rade sa na uvedenej adrese nezdržiavajú,

- 15. mája 2013 – z úradného záznamu vyplýva, že sa nepodarilo zistiť ani zamestnávateľa odporcov, ani miesto pobytu odporcu v 2. rade.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou okrem iného domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, a z § 119 ods. 4 OSP, ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli predvolaní alebo upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, keď bude konať nové pojednávanie a dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o zaplatenie pohľadávky (v danom prípade ide o nesplatenú sumu za nájomné a úhradu za služby spojené s bývaním) tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Obdobne ústavný súd hodnotí aj sťažnosťou napadnuté konanie a poukazuje na vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti, keď predseda okresného súdu okrem iného uviedol, že *„konanie nie je možné hodnotiť ako výnimočne skutkovo či právne zložité“*.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. V súvislosti s tým je potrebné uviesť, že samotná sťažovateľka prispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania predovšetkým tým, že aj keď toto konanie začalo dorúčením návrhu na vydanie platobného rozkazu ešte 30. marca 2000, napriek takmer úplnej nečinnosti okresného súdu sa právny predchodca sťažovateľky o svoju vec vôbec nezaujímal a sťažnosť na priet'ahy v konaní podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene

a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 757/2004 Z. z.“) sťažovateľka uplatnila až po viac ako 12 rokoch od jeho začatia. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na jednu zo základných zásad práva *vigilantibus iura scripta sunt*, ktorá zdôrazňuje aj vlastné pričinenie na ochranu svojich práv vyžadujúc, aby aj sťažovateľka (v danej veci aj jej právny predchodca) sledovala svoje subjektívne práva a robila také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu. Táto zásada teda predpokladá, že sťažovateľka musí využiť prostriedky, ktoré jej poskytuje zákon, a následne vykonať prípadné potrebné opatrenia, aby nedošlo k porušeniu jej práv. Keďže sťažovateľka (vrátane jej právneho predchodcu) viac ako 12 rokov nevyvíjala žiadnu aktivitu na ochranu svojich práv a o stav konania sa nezaujímal, ústavný súd túto skutočnosť pripísal na jej ťarchu a zohľadnil ju pri ustálení sumy priznaného finančného zadost'učinenia.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že v prípade sťažovateľky došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene doterajšieho účastníka konania, pôvodného navrhovateľa (B., príspevková organizácia), a to na základe univerzálnej sukcesie (zo zákona nastala právna skutočnosť, na základe ktorej došlo k prechodu práv a povinností na sťažovateľku).

Uvedená skutočnosť má podľa názoru ústavného súdu zásadný význam na vymedzenie obdobia, ktoré podlieha posúdeniu z hľadiska namietaného porušenia označeného základného práva postupom okresného súdu, pretože v uvedenom prípade v dôsledku zmeny účastníka konania nedošlo ku vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ako to je pri zámene účastníka, ale k procesnoprávnemu nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu.

S prihliadnutím na tento záver ústavný súd nemá pochybnosť o tom, že sťažovateľka môže relevantne namietat' porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj pre

štádium konania, ktoré predchádzalo zmene účastníka konania (m. m. I. ÚS 52/01, IV. ÚS 16/05).

Keďže napadnuté konanie v jeho viac ako 13-ročnom priebehu je ako celok poznačené nečinnosťou a neefektívnosťou, ústavný súd nepovažuje za potrebné bližšie vymedzovať obdobia nečinnosti a hodnotiť konkrétne procesné úkony. V celom doterajšom priebehu bolo vykonaných iba niekoľko jednoduchých procesných úkonov, pričom dosiaľ sa neuskutočnilo ani jedno pojednávanie v merite veci.

Ničím neospravedliteľnou skutočnosťou, ktorá zásadne ovplyvnila priebeh napadnutého konania, je strata súdneho spisu, čo napokon uznal aj samotný predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka sa domáha priznania finančného zadost'učinenia v sume 7 800 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti, pričom poukázala na pocit nedôvery v spravodlivosť, ktorý v nej vznikol v súvislosti s dlhoročnou nečinnosťou vo veci.

Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Pri určení finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 42 C 303/2012, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, najmä to, čo je pre sťažovateľku „v stávke“, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. V. H. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov konania za dva úkony právnej služby v sume 88,64 € je nižšia, ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a neodporuje tejto vyhláške. Ústavný súd preto priznal sťažovateľke úhradu trov konania v sume uplatnenej jej právnym zástupcom.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júna 2013